

1533 Waterschap De Dintelpolder, 1679-1937.

- INLEIDING
- INVENTARIS
- 1 Stukken van algemene aard
- 2 Stukken betreffende bijzondere onderwerpen
- 2.1 Ontstaan en opheffing
- 2.2 Bestuursinrichting
- 3 Bestuur
- 4 Hulpmiddelen bij taakuitvoering
- 4.1 Personeel
- 4.2 Financiën
- 4.2.1 Belastingen/heffingen
- 4.2.2 Verantwoording van het financieel beheer
- 5 Taakuitvoering
- 5.1 Keur
- 5.2 Beheer en onderhoud
- 5.2.1 Algemeen
- 5.2.2 Waterbeheersingswerken
- 5.2.3 Waterkeringen
- 5.2.4 Wegen

INLEIDING

1533: INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN DE DINTELPOLDER, 1679-1937

door Drs. J. Hopstaken

Regionaal Archief West-Brabant, Zevenbergen, 2002

INLEIDING

Historisch overzicht.

De geschiedenis van de latere Dintelpolder begint in mei 1679, wanneer prins Willem I van oranje als heer van Prinsenland enige gorzen en slikken, gelegen ten westen van de Oude Prinslandse - en de Willemspolder, verpacht voor een periode van dertig jaar aan de drossaard en dijkgraaf van Stad en Land van Steenberg, Dirk van Hogendorp. Door de pachter Van Hogendorp worden, zoals het verpachtingscontract voorschrijft, de nodige verbeteringswerken uitgevoerd waaronder de aanleg van een zomerkade. Pas in 1707, kort voor het aflopen van het verpachtingscontract, werd een winterdijk gelegd en ontstond de Dintelpolder. Ruim 452 gemeten land vielen droog, die op 20 maart 1708 gekaveld werden. De ene helft viel aan de Nassause Domeinraad toe namens de erven van prins Willem III; de andere helft werd toebedeeld aan de rechtsopvolger van de pachter, te weten mr. Willem van Hogendorp, drossaard en dijkgraaf van Prinsenland, en de zijnen.

Al in 1679 was bepaald dat na de inpoldering het toezicht op de polder uitgeoefend zou worden door een dijkgraaf een twee 'heemraden'. Met name zouden zij zich bezig moeten houden met het onderhoud van de waterbeheersingswerken ende inning van de 'gemetsgelijk' geheven omslag. Doordat de ooit aanwezige notulen van het polderbestuur verloren zijn gegaan valt over de verdere geschiedenis van de Dintelpolder niet bijster veel meer te vertellen. Wel is duidelijk dat hier de invloed

van de domeinbeherend einstellingen altijd heel groot is geweest. Meestal was de rentmeester van de domeinen tevens dijkgraaf van de Dintelpolder. Door de inpoldering van de Carolina- en Kooipolder in 1755-1756 verloor de Dintelpolderdijk zijn zeekerende functie. Omdat echter de Carolinapolder niet al te sterke dijken had en bovendien op een gevaarlijke plaats langs het Volkerak lag, deelde de Dintelpolder in het noodlot van de Carolinapolder en overstroomde zowel in 1825 als in 1837. De slechte toestand van de dijken van de voorliggende polders was voor Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant in 1937 ten slotte tevens aanleiding de onbeheerde en de beheerde polders langs het Volkerak in de gemeente Dinteloord en Prinsenland samen te voegen. De Dintelpolder ging in augustus 1937 met vele andere polders op in het nieuwe waterschap de Volkerakpolders.

Archief in inventarisatie.

Tijdens de vorming van het archief mag aangenomen worden dat de opeenvolgende secretarissen met het beheer belast zijn geweest. Na de opheffing van de Dintelpolder werd het archief, samen met dat van de eveneens opgeheven Koningsoordpolder, in een grote kist op de zolder van het huis van de secretaris van het waterschap de Volkerakpolders geplaatst. Deze secretaris zegt in een brief uit 1948 dat hij uit die kist nog de notulen van de vergaderingen van het waterschapsbestuur heeft weten op te diepen. Sindsdien is van deze notulen geen spoor meer te vinden. Het archief is in ieder geval slechts fragmentarisch tot ons gekomen. Bij het begin van de inventarisatie bleek het 0.65 meter groot te zijn. In 1960 was het archief herordend volgens de code van de Unie van Waterschappen en gedeponeerd in het Dinteloordse gemeentehuis, waar het tot de overbrenging naar het Streekarchief Nassau-Brabant te Zevenbergen in 1992 bleef. Het archief bestond voor het overgrote deel uit een serie begrotingen, rekeningen en bijlagen van de rekeningen, met daarnaast nog een klein aantal losse stukken. De serie werd gehandhaafd en de weinige, overige stukken werden opnieuw beschreven en geordend aan de hand van het standaardschema. Op een enkele uitzondering na werd niets vernietigd.

LIJST VAN DIJKGRAVEN, GEZWORENEN EN SECRETARIS-PENNINGMEESTERS.

Door de fragmentarische bewaring van het archief is deze lijst noodgedwongen onvolledig en hier en daar onzeker.

Dijkgraven

1776 en 1778 Jacob Creyghton
1832 J.H. Woldringh
voor 1844-1878 Arie Jansse Burgers
1879-1880 M. Bom
1881-1909 A.Q. Testers
1910-1937 Joh. Bom Mz.

Gezwoeren

1766 mr. J.M. de Beaufort
substituut Pieter Jiskoot, nog in 1776 en 1778
1776 Adriaen Costerman
1778 P.J. Lalau
voor 1844-1845 J. Jiskoot
voor 1844-1866 Joh. van der Made Dzn.
1846-1850 Joh. Vermunt
1851-1852 Adr. de Lathouder
1853-1860 Corn. Heyboer
1863-1866 P.P. Vogelaar PJzn.
1867-1871 J. Korst
1876-1886 J. Vogelaar PWzn.
1872 A. Joppe
1873-1878 M. Bom
1879-1881 A.Q. Testers
1881-1890 A. Blommerde

1886-1915 L.M. Geers
1890-1897 J. Bom
1897-1902 J.J. Blommerde
1902-1923 J.Th. Korst
1916-1937 A.C. Coppens
1923-1937 A.Q.H. Testers

Secretaris-penningmeesters

?-1845 J. Jiskoot
1846-1862 Joh. Dekkers Mzn.
1863-1880 W. Smits
1880-1927 J. Herselman
1928-1937 C. van Bemden

INVENTARIS

1 Stukken van algemene aard

1. Agenda's voor vergaderingen van stemgerechtigde ingelanden, 1919 - 1923. Met bijlagen. 1 omslag

- Minuten van uitgaande brieven, 1863 - 1865.

N.B. In: inv.nr. 7.

2 Stukken betreffende bijzondere onderwerpen

2.1 Ontstaan en opheffing

2. Afschriften van akte van uitgifte door prins Willem III van enige gorzen, aanwassen en slikken rondom Prinsenland ter bedijking d.d. 3 mei 1679, en van akte van overeenkomst tussen de Nassause Domeinenraad en de bedijkers betreffende de kaveling d.d. 20 maart 1708. (18e eeuw). 1 omslag

3. Stukken betreffende de opheffing van het waterschap en de daarmee samenhangende oprichting van het waterschap de Volkerakpolders, 1936-1937. 1 omslag

2.2 Bestuursinrichting

4. Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant betreffende de invoering op 15 juni 1846 van het Reglement op de dijken en polders in Noord-Brabant, 1846. 1 stuk

5. Stukken betreffende het ontwerp en de wijziging van het bijzonder reglement, 1862, 1863, 1865, 1930. 1 omslag

3 Bestuur

- Onderhandse akte waarin J.M. de Beaufort te 's-Gravenhage als gezworene van de Dintel-, Maria-, Willems- en Koningsoorpolders aan Pieter Jiskoot machtiging verleent om voor hem in die functies op te treden, 1766.

N.B. Zie (ook): archief 1534 Koningsoordpolder invent. nr. 12.

6. Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant betreffende de bezoldiging van dijkgraaf, gezworenen en secretaris-penningmeester, 1846. 1 stuk

7. Stukken betreffende de voordracht, benoeming en ontslag van dijkgraaf en gezworenen, 1815, 1842, 1846, 1857, 1863-1898, 1915-1935, alsmede van de secretaris-penningmeester, 1846, 1857, 1879, 1885, 1891, 1897. 1 omslag

N.B.: Op de "Staat van voordragt" van 7 april 1863 aan de binnenzijde minuten van uitgaande brieven van het bestuur, 1863 april 9-1865 juni 9.

Op de "Staat van voordragt" van 5 april 1864 aan de achterzijde een ontwerp van notulen van een vergadering van een polderbestuur op dinsdag ?.

8. Staten van stemgerechtigde ingelanden, c. 1868, 1896-1897, 1929-1937. Met staten van over 1896 en 1897 van betaald dijkschot, opgemaakt 1897. 1 omslag

9. Roosters van aftreding van het bestuur, 1904, c. 1927. 2 stukken

4 Hulpmiddelen bij taakuitvoering

4.1 Personeel

- Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant betreffende de bezoldiging van de secretaris-penningmeester, alsmede de dijkgraaf en gezworenen, 1846.

N.B.: In inv.nr. 6.

10. Stukken betreffende de benoeming van de secretaris-penningmeester, 1857, 1862, 1867, 1873, 1879, 1885, 1891, 1894. 1 omslag

N.B.: Zie ook inv.nrs. 6 en 7.

4.2 Financiën

4.2.1 Belastingen/heffingen

- Kohieren van het dijkgeschot over de jaren 1795-1815.

Zie (ook): archief 1531 Oude Prinslandse Polder inv. nrs. 125-127.

- Bekendmaking van W. Klerq, penningmeester van de Dintelpolder, de Koningsoordpolder en de Oude Prinslandse Polder dat hij op bepaalde tijden zitting zal houden voor de ontvangst van de polderlasten, 1801.

Zie (ook): archief Oude Prinslandse Polder inv. nrs. 89.

- Staten van ontvangen dijkschotten van de Dintelpolder, de Koningsoordpolder en de Oude Prinslandse Polder over de jaren 1830-1842, opgemaakt 1830-1844.

Zie (ook): archief 1531 Oude Prinslandse Polder inv. nr. 128.

- Circulaire van de controleur-boekhouder bij de Provinciale bewaring van het Kadaster aan de besturen van de Dintelpolder, Koningsoordpolder en de Oude Prinslandse Polder met aanbieding behulpzaam te zijn bij de opmaak van de registers van landeigenaren, 1840.

Zie (ook): archief 1531 Koningsoordpolder inv. nr. 21.

- Brief van L.A. de Haan te Breda over de kosten voor en het toezenden van uittreksels van kadastrale tafels en plans van de Dintelpolder, de Koningsoordpolder en de Oude Prinslandse Polder, 1841.

Zie (ook): archief 1531 Oude Prinslandse Polder, inv. nr. 93.

11. Register met aantekening van te ontvangen dijkschot, opgemaakt 1841 en bijgehouden tot minstens 1873 .1 deel

12. Kohieren van de omslag over de jaren 1870, 1936/1937, met hiaten. 1 omslag

- Staten van betaald dijkschot, 1870, 1879- 1900.

N.B. In: inv.nrs. 42, 51-72.

13. Leggers van de hectaretalen, c. 1890-c. 1930. 2 delen

c. 1890-c. 1910

c. 1920-c. 1930

4.2.2 Verantwoording van het financieel beheer

14-101. Begrotingen, rekeningen en bijlagen van de rekening over de jaren 1843-1937, met hiaten. 88 omslagen

14. 1776 en 1778

15. 1843

16. 1844

17. 1845

18. 1846

19. 1847

20. 1848

21. 1849

22. 1850

23. 1851

24. 1852

25. 1853

26. 1854

27. 1855

28. 1856

29. 1857

30. 1858

31. 1859

32. 1860

33. 1861

34. 1862

35. 1863

36. 1864

37. 1865

38. 1866

39. 1867

40. 1868

41. 1869
42. 1870
43. 1871
44. 1872
45. 1873
46. 1874
47. 1875
48. 1876
49. 1877
50. 1878
51. 1879
52. 1880
53. 1881
54. 1882
55. 1883
56. 1884
57. 1885
58. 1886
59. 1887
60. 1888
61. 1889
62. 1890
63. 1891
64. 1892
65. 1893
66. 1894
67. 1895
68. 1896
69. 1897
70. 1898
71. 1899
72. 1900
73. Borderel, 1901
74. 1903
75. 1910/1911
76. 1911/1912
77. 1912/1913
78. 1913/1914
79. 1914/1915
80. 1915/1916
81. 1916/1917
82. 1917/1918
83. 1918/1919
84. 1919/1920
85. 1920/1921
86. 1921/1922
87. 1922/1923
88. 1923/1924
89. 1924/1925
90. 1925/1926
91. 1926/1927
92. 1927/1928
93. 1928/1929
94. 1929/1930
95. 1930/1931
96. 1931/1932
97. 1932/1933
98. 1933/1934
99. 1934/1935

100. 1935/1936
101. 1936/1937

102. Kasboeken over de jaren 1910/1911 ? 1936/1937. 1 omslag

103. Grootboeken over de jaren 1928/1929-1936/1937. 1 omslag

104. Brief en nota van Gedeputeerde Staten over de noodzakelijke wijziging van de rekening over 1912/1913, 1914. 2 stukken

105. Circulaires van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant betreffende het opmaken van de begroting alsmede van het Provinciaal Verslag, 1918. Gedrukt. 2 stukken

106. Brief van de ontvanger der registratie en domeinen te Roosendaal betreffende de registratie van bepaalde vereenkomsten, 1918, op een brief van de secretaris-penningmeester met verzoek om deze informatie, 1918. 1 stuk

107. Processen-verbaal van kasopneming, 1918, 1928-1937. Deels concept en afschrift. 1 omslag

5 Taakuitvoering

5.1 Keur

108. Stukken betreffende de vaststelling van de keur of politieverordening, 1863, 1929. 1 omslag

5.2 Beheer en onderhoud

5.2.1 Algemeen

109. Brief aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant met verslag in tabelvorm van de toestand van de waterkeringen, de waterbeheersingswerken en de financiën, 1873. Concept. 1 katern

5.2.2 Waterbeheersingswerken

- Rekening gedaan door penningmeester Johan Swrijters over de buitengewone ontvangsten en uitgaven van en door de Dintelpolder, de Oude Prinslandse Polder en de Koningsoordpolder gezamenlijk voor het graven van een waterleiding naast de dorpsweg, afgehoord 1714.

Zie (ook): archief 1531 Oude Prinslandse Polder inv.nr. ?.

- Stukken betreffende de aanbesteding van onderhoudswerkzaamheden aan watergangen en waterkeringen door de Dintelpolder en de Oude Prinslandse Polder gezamenlijk, 1825, 1832-1833, 1840-1841.

Zie (ook): archief 1531 Oude Prinslandse Polder inv.nr. 754.

110. Brieven van ingelanden aan het bestuur betreffende het schoonmaken van de sloten, 1870. 1 omslag

111. Legger van de waterleidingen, 1877-1878. 1 omslag

112. Stukken betreffende de voorbereiding van het afsnijden van een bocht in de uitwatering tussen de Sasdijk en de Dintel, 1916-1918. met situatierekening. 1 omslag

113. Stukken betreffende het regelen van het waterpeil en de toestand van de watergangen op en rond de IJsbaan te Dinteloord, 1931, 1936. 1 omslag

114. Brieven aan en van het Heemraadschap Mark en Dintel betreffende de aanleg van een uitwateringssluis nabij het Sashuis, 1937. 2 stukken

115. Brief aan de technisch ambtenaar van de Provinciale Waterstaat te Bergen op Zoom betreffende het onderhoud van een sluisje in de Sasdijk en de hoogte van het waterpeil, 1937. Doorslag. 1 stuk

5.2.3 Waterkeringen

116. Bestek en voorwaarden met akte van aanbesteding voor het verhogen van de noordwestelijk buitendijk, alsmede voor het bezoden van de dijktaalud, 1844. 1 katern

117. Onderhandse akte waarin het bestuur overeenkomt met de eigenaars van de Noordbuitendijk om tegen een vergoeding die dijk gedurende twee jaar enkel te beweiden met schapen, 1854. 1 stuk

118. Stukken betreffende de aanleg van een dijk in de Zuid-Carolinapolder tegen de dijk van de Dintelpolder, het maken van een ingraving in de dijk tussen de Noord- en Zuid-Carolinapolder en het aanleggen van een op- en afrit naar de Carolinapolder tegen de dijk van de Dintelpolder door mr. L.D. Storm te Breda en later diens weduwe te Ginneken, 1859, 1883, 1885. 1 omslag

119. Circulaire van de commissaris des konings in Noord-Brabant betreffende een voorstel van J. Boelen te Amsterdam tot het nemen van maatregelen voor de redding van mensen, vee en goederen in geval van dijkdoorbraak en watersnood, 1870. 1 stuk

120. Onderhandse akte van overdracht van ondermeer een gedeelte van de Dinteldijk, kadastraal bekend gemeente Dinteloord en Prinsenland sectie A nummer 210, waarschijnlijk bij het waterschap ingekomen ten behoeve van een wijziging van de legger van de waterkeringen, 1874. 1 stuk

121. Circulaires van de commissaris des konings in Noord-Brabant en Provinciale Staten van Noord-Brabant betreffende verlichting bij werk aan dijken, onderhoud en herstel van dijken en dijksverdediging, 1876, 1878. 1 omslag

122. Stukken betreffende het beheer en het uitoefenen van toezicht op de dijken, 1877, 1890, 1930, 1934, 1935. 1 omslag

123. Legger van de waterkeringen, 1905. 1 stuk

124. Circulaire van het hoofdbestuur van de posterijen en telegrafie betreffende de openstelling van telegraafkantoren in geval van watersnood of ander onheil, 1916. Gedrukt. 1 stuk

125. Verslagen aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant over de jaren 1928, 1932-1935 betreffende de toestand van de waterkeringen, opgemaakt 1929, 1933-1936. Doorslagen. 1 omslag

126. Brief van Provinciale Waterstaat met verzoek namen op te geven van contactpersonen voor de stormwaarschuwingsdienst, 1936. 1 stuk

5.2.4 Wegen

127. Brieven van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant ter begeleiding van de toezending van de in 1869 en 1870 herziene "Staten van bruggen in openbare wegen, geen Rijks- of provinciale bruggen zijnde", 1869, 1870. Met dergelijke staat, 1869. Gedrukt. 1 omslag

128. Circulaire van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant over het sluiten van de sluizen en het verplicht aanbrengen van een noodkering bij de sluizen, 1875. Gedrukt. 1 stuk

129. Reglement op de wegen en voetpaden in Noord-Brabant, 1916. 1 katern